

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ, PREZENČNÍ STUDIUM

2015 - 2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lukáš Růžička

**Pouliční kriminalita – pachatelé, oběti a možná
prevence**

Praha 2016

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL - TIME STUDIES

2015 - 2016

BACHELOR THESIS

Lukáš Růžička

Street crime – offenders, victims and possible prevention

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Jiří Víšek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Lukáš Růžička

Poděkování

Rád bych poděkoval panu Mgr. Jiřímu Víškovi za to, že mi po celou dobu psaní mé práce byl nápomocný a poskytoval cenné rady, které mi práci pomohly dokončit. Dále bych chtěl poděkovat své rodině a všem, kteří mě podporovali.

Anotace

Hlavním cílem této práce je vytvořit jakýsi manuál, který by posloužil složkám zabývajícím se kriminalitou a následnou prevencí, stejně jako těm, kteří si chtějí rozšířit své znalosti a vyhnout se těm rizikovým situacím, které by mohly vést k trestným činům.

V první kapitole je definován pojem „kriminalita“, ve druhé kapitole je v centru pozornosti pouliční kriminalita, její příčiny a odhalování kompetentními orgány.

Třetí kapitola podrobně popisuje pachatele, jejich pohnutky a důvody, ale také vlivy, situace a okolnosti vedoucí k páchání trestného činu.

Čtvrtá kapitola je věnována charakteristice osob, které se stávají oběťmi trestných činů.

Pátá kapitola obsahuje informace o ukládání, výkonu trestů a možnostech pomoci po propuštění. Představuje možné způsoby prevence, odpovědné orgány a další organizace, v jejichž kompetenci je předcházení kriminalitě a pomoc obětem trestných činů.

Klíčová slova

Kriminalita, oběť, pachatel, pouliční kriminalita, prevence, trestní odpovědnost, trestný čin, vyšetřování.

Annotation

The purpose of this Bachelor Thesis is to write some kind of a manual which would serve the bodies dealing with the criminality which is followed by the crime prevention as well as those who want to extend their knowledge and avoid getting into the situations hazardous to lives which could result in crimes.

In Chapter One, there is a definition of the term "criminality", in Chapter Two the attention is paid to "street criminality", its causes and the revelation by appropriate authorities.

Chapter Three describes in detail offenders, their motives, reasons, but also influences, situations and circumstances resulting in committing crimes.

Chapter Four is devoted to the people who become victims of crimes.

Chapter Five includes some information about the infliction and imprisonment, and the possible help after releasing. It presents possible prevention methods, appropriate authorities and other organizations whose purview is the prevention and help victims of crimes within.

Keywords

Crime, criminality, criminal liability, investigation, offender, prevention, street criminality, victim.

O B S A H

ÚVOD	8
1 KRIMINALITA	10
2 POULIČNÍ KRIMINALITA	12
2.1 Dělení pouliční kriminality.....	12
2.2 Druhy pouliční kriminality	13
2.3 Orgány zabývající se pouliční kriminalitou.....	15
2.4 Metody odhalování pouliční kriminality	16
3 PACHATEL	18
3.1 Pachatel z pohledu práva.....	18
3.2 Pachatel z pohledu kriminalistiky.....	20
3.3 Kriminologické pojetí pachatele.....	23
3.4 Pachatel pouliční kriminality.....	27
4 OBĚŤ	29
4.1 Viktimnost.....	30
4.2 Viktimizace	31
4.3 Typologie obětí	32
4.4 Úrovně viktimizace podle vzniklé újmy	34
4.5 Postavení oběti při oznámení a vyšetřování trestného činu	36
4.6 Pomoc obětem trestného činu.....	37
5 PREVENCE POULIČNÍ KRIMINALITY	41
5.1 Úrovně prevence kriminality	41
5.2 Vlastní prevence proti pouliční kriminalitě	42
5.3 Nejohroženější osoby	45
5.4 Prevence prováděná státem	46
ZÁVĚR	53
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55
SEZNAM ZKRATEK	57

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil „Pouliční kriminalita – pachatelé, oběti a možná prevence“. Uvedené téma jsem si vybral s cílem nalézt po ukončení studia uplatnění u Policie České republiky nebo jiných bezpečnostních složek státu. Kromě toho se od dětství věnuji sebeobraně a bojovým sportům, jako je krav maga a thajský box, což přispívá k rozvíjení mé sebeobrany a prevence.

Je obecně známo, že pouliční kriminalita je velmi častou trestnou činností, jejíž prevence si zasluhuje odpovídající pozornost všech orgánů, které se touto problematikou zabývají. Je důležité si uvědomit, o jaké trestné činy jde a zvolit vhodné prostředky, metody a jiné činnosti k tomu, aby se minimalizovaly, a v lepším případě úplně eliminovaly. Mým prvním krokem bude proto rozebrat a analyzovat pouliční kriminalitu. Budu zjišťovat, jaké trestné činy jsou s ní spojeny, a z toho hodlám vycházet v následujících kapitolách.

V kapitole, zabývající se pachatelem, se chci zaměřit na jedince, kteří převážně páchají tuto trestnou činnost. Budu zkoumat, jaké důvody je k tomu vedly a podle jakých kritérií si volí své oběti, a také se zaměřím na místa, kde k této kriminalitě dochází. Zjištěné informace bych chtěl využít v kapitole zaměřené na prevenci této kriminality a při určování vhodných prostředků ochrany.

Obětí pouliční kriminality se může stát v podstatě kdokoliv, ať se jedná o loupež, vandalismus, znásilnění, nebo další kriminální činy. Bude mě zajímat typologie jednotlivých obětí, proto se zaměřím na jejich popis a druhy, a především, jak se jimi stanou. Také se chci soustředit na pomoc potencionálním nebo skutečným obětem, co mohou samy udělat proto, aby se vyhnuly nebezpečným situacím a nestaly se obětmi trestných činů, nebo pokud se jimi už staly.

U možností prevence budu vycházet z předešlých kapitol, v nichž charakterizuji pachatele a oběť. Na základě zjištěných poznatků vypracuji návod, jak mohou orgány činné v trestním řízení bojovat s pouliční kriminalitou s využitím technických prostředků, jako jsou lampy a kamery, a samozřejmě za přispění bezpečnostních složek. Při prevenci kriminality nesmíme opomenout součinnost s občany, kteří by měli být odpovědní za své jednání a snažili se vyhnout nebezpečným situacím a místům.

Cílem mé práce je vypracovat jakýsi manuál, který může sloužit orgánům zabývajícím se pouliční kriminalitou, ale i laické veřejnosti, která nemá s touto problematikou mnoho zkušeností, dosud se jí přímo nedotýkala, a chce se o ní něco dozvědět, aby mohla minimalizovat rizika střetu s kriminalitou.

1 KRIMINALITA

„Kriminalistická charakteristika trestného činu je popisem kriminalisticky relevantních vlastností trestného činu, tj. takových vlastností, které ovlivňují proces tvorby stop proces poznání trestného činu.“¹

Kriminalita se v naší společnosti objevovala po celou dobu naší historie až do současnosti. Dalo by se říct, že je součástí naší společnosti a zahrnuje přestupky i trestné činy. Je to dobrovolné jednání jedince nebo jedinců, které je v rozporu se zájmy společnosti a ohrožuje její chráněné zájmy a hodnoty, jako je život, zdraví nebo majetek.

Kriminalitou se zabývají různé vědní obory, jako je právo, kriminalistika, kriminologie, sociologie, psychologie a další vědy snažící se ji vymezit a určit možné prostředky v jejím potírání. Říká se, že to, co zákon nezakazuje, není trestné. Můžeme se setkat s různými jevy a činy, které jsou u nás trestné, a v jiných zemích zcela běžné. Příkladem může být homosexualita, která je u nás zcela legální, ale v některých zemích, jako například Saudská Arábie, je nelegální a zákonem trestána.

V České republice trestní odpovědnost a způsobilost k trestním úkonům počíná věkem 15 let. Často se vedou diskuse o tom, zda by se horní hranice 15 let neměla snížit na 14 let. Osoby, které jsou mladší patnácti let, nejsou trestně stíhané a jejich případy bývají odloženy. Pokud trestný čin spáchá osoba ve věku od patnácti do osmnácti let, je označována jako mladistvá, její skutek se označuje jako provinění a výše trestu se může rovnat polovině trestu uloženého osobě plnoleté.

Pro páčání kriminality je třeba tří faktorů, a to příčina kriminality, podmínka kriminality a kriminogenní faktory.

- 1) Příčina kriminality:** veškeré jevy nebo faktory, které vedly jedince k tomu, aby spáchal úmyslný trestný čin, a u neúmyslných trestných činů je to motivace k nedbalosti.

¹ KONRÁD, Z., MUSIL, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 31. ISBN 80-7179-878-9.

- 2) **Podmínka kriminality:** veškeré okolnosti, které dopomohly k tomu, aby se trestný čin mohl odehrát, jejichž příkladem může být otevřené okénko u osobního automobilu, které zloději usnadní jeho vykradení.
- 3) **Kriminogenní faktory:** veškeré jevy, které vedou ke spáchání trestného činu, mezi něž se počítají biologické, sociální, ekonomické, psychologické a další faktory a motivace vedoucí k trestné činnosti.

V naší společnosti se s kriminalitou lze setkat v různých podobách, a to od nejčastějšího kapsářství až po vraždu. Vyšší riziko je setkat se právě s trestnými činy s nižším stupněm závažnosti, jako je kapsářství, vandalismus, odcizení vozidla a další. Pouliční kriminalitu páchá největší část delikventů, je tedy i menší míra objasněných případů. Pravděpodobně asi nebude mnoho těch, kteří se s některou ze zmiňovaných činností nesetkali. Velká úspěšnost je u objasnění vražd, které jsou ve větší míře vyšetřeny.

Výskyt kriminality je přímo závislý na místě, v němž žijeme. Ve větších městech lze očekávat mnohem vyšší míru kriminality než v obci s tisíci obyvateli. Více lidí se rovná vyšší zločinnost. To platí i v místech, kde se nachází více kultur a etnických menšin. Zvýšená trestná činnost bude i v lokalitách s vyšší mírou nezaměstnanosti. Jak víme, zoufalí lidé často konají zoufalé činy, proto je třeba v těchto lokalitách podporovat zaměstnanost a sociální pomoc.

2 POULIČNÍ KRIMINALITA

Pouliční kriminalita je jednání, které je v rozporu se zájmy chráněnými státem. Jedná se o široké spektrum trestných činů s různou úrovní závažnosti - majetková trestná činnost, drogová, násilná a další. Má vztah k nějakému určitému místu, kde narušuje veřejný pořádek.

Pouliční kriminalita se děje na místech veřejnosti přístupných, jakými jsou parky, temnější části ulic, odlehlé části měst a obcí. Pouliční kriminalitě nahrává celá řada faktorů, zejména temná zákoutí, zalesněná prostranství, v nichž se pachatel může ukrýt při čekání na oběť. Nedostatečně osvětlené ulice a místa, kde se vyskytuje menší počet lidí, dodává větší anonymitu, a je to i jeden z faktorů, který kriminalitě ve velké míře napomáhá. Časté jsou i krádeže v městských hromadných dopravních prostředcích. Velká koncentrace lidí na jednom místě je líhní kapsářů.

Pro zjištění rozsahu kriminality se vedou statistiky. Ty mohou být vedeny jak v rámci států (např. kriminalita České republiky, Německa, Polska), tak v rámci krajů, měst a obcí. Jsou vedeny vždy za určité období, např. statistika za letní období. Pro tyto potřeby se využívá tzv. *index kriminality*. Jedná se o následující vzorec: Index kriminality se rovná počtu trestných činů, děleno počtem obyvatel, krát číslo, které udává, že například ze sta lidí se obětí trestného činu stal určitý počet.

2.1 Dělení pouliční kriminality

Pouliční kriminalitu klasifikujeme následovně:

- 1) **Drobná kriminalita:** krádeže menšího finančního obnosu, méně závažné formy agrese, případně rasová diskriminace. Oběti většinou nepocítí ujití újmu, proto incident nehlásá policii, ale na druhé straně to způsobuje vyšší míru latence (skryté trestné činnosti).
- 2) **Středně závažná kriminalita:** je vyšší mírou škodlivosti, k níž se řadí sexuální deviace, loupežná přepadení, při nichž nebyla oběť vážněji zraněna či ohrožena, a také výraznější forma agrese nebo majetková trestná činnost.

- 3) **Závažná trestná činnost:** jednání, které způsobuje trvalou újmu, a tou buď na životě, zdraví, či majetku nejen jedinci, ale také společnosti. Patří sem vraždy, teroristické útoky, únosy a další.

Členění kriminality

Kriminalitu dělíme na registrovanou a latentní.

- 1) **Registrovaná kriminalita:** kriminalita byla objasněna a stala se součástí policejních statistik.
- 2) **Latentní kriminalita:** kriminalita skrytá, jež není součástí policejních statistik, a její odhalení je velmi komplikované.

2.2 Druhy pouliční kriminality

1) Kriminalita mládeže

Mladiství tvoří věkovou skupinu od 15 do 18 let věku. Kriminologie rozlišuje skupinu *mladí dospělí*, do níž patří osoby ve věku od 18, ale maximálně do 30 let věku. V České republice největší skupinu v kriminální statistice tvoří pachatelé do třiceti let. Pro mladé lidi je typické, že při páčání trestné činnosti využijí větší síly, jsou impulzivnější a mají rychlejší reakce ve srovnání s jinými věkovými kategoriemi.

V porovnání s mladistvými muži mladisté ženy páchají mnohem méně trestnou činností s minimálním užitím násilí. Jsou pro ně typické krádeže, podvody nebo prostituce. U mladistvých mužů je vyšší míra používání násilí spojena s agresí. Provádějí loupeže, vykrádání aut, kapesní krádeže nebo krádeže v obchodech.

Přibližně do 19. století byl mladistvý souzen stejně jako dospělý, což se později ukázalo jako postup neadekvátní věku, protože při propuštění byla u nich zaznamenána vysoká recidiva. I z tohoto důvodu je v současnosti snaha změnit pravidla.

2) Kriminalita související s návykovými látkami

Drogy se dělí na legální a nelegální. Mezi legální řadíme alkohol, tabák, kávu apod., mezi nelegální patří např. kokain, heroin, LSD, marihuana atd.

Kriminalitu drog dělíme do dvou skupin: na opatřovací, páchanou pod vlivem a vlastní drogovou kriminalitu.

- **Opatřovací kriminalita:** musíme si uvědomit, že většina osob závislých na droze má ohromné nutkání si drogu opatřit všemi dostupnými prostředky, a není pro ni překážkou ani trestná činnost, jako je krádež, loupež, přepadení a vyhrožování. Tyto osoby se většinou dopouštějí vloupání do automobilů, bytových i nebytových prostor, hostinců a obchodů. Toto násilné i nenásilné jednání má jediný cíl: obstarání si peněžní hotovosti nebo předmětů, které lze snadno zpeněžit. Důsledkem tohoto jednání je především vysoká cena drog, kterou jedinci potřebují.
- **Kriminalita páchaná pod vlivem:** tato kriminalita se vyskytuje u mnoha případů protiprávního a společensky škodlivého jednání. Je to především v důsledku ztráty zábrán. K tomuto jednání se osoba uchyluje nejen v důsledku užívání nelegálních drog, ale i požitím drog legálních, jako je například alkohol. Alkohol, stejně jako droga, odstraňuje zábrany, a jedinec, který by se za střízlivosti nikdy nedopustil násilného jednání, se může pod vlivem tohoto jednání dopustit. Drogy všeobecně mají negativní vliv, na každého mohou působit jinak. Často se s užíváním drog můžeme setkat při páchání násilných trestných činů, jakými jsou znásilnění, přepadení, nebo dokonce vražda.
- **Vlastní drogová kriminalita:** zahrnuje především výrobu a distribuci drog.

3) Kriminalita menšin

Mezi menšiny řadíme jedince jiné rasy, kultury, náboženství, sexuální orientace a dalších odlišností, které z těchto osob formují menšinu. Členové menšin se od ostatních členů společnosti liší, proto mohou být cílem diskriminace, nebo dokonce obětmi fyzického násilí. Mají většinou nižší sociální status, nižší vzdělání a žijí v horších životních podmínkách. V důsledku zmiňovaných znaků a diskriminace mají problém se prosadit a nalézt zaměstnání. V důsledku těchto skutečností mají členové menšin vyšší sklony k páchání kriminality a následné recidivě. Jimi páchané zločiny jsou pod vyšší společenskou kontrolou, protože se dopouštějí protiprávního jednání jednoduššími a méně promyšlenými způsoby.

4) **Kontrola násilné kriminality**

Tato kriminalita bývá často tou, která ve většině lidí vzbuzuje největší obavy, a to převážně u žen. Bývá doprovázena použitím násilí, pohrůzkou násilím proti fyzickým osobám, ale nemusí se jednat jen o násilí proti lidem, velmi často to může být i použití síly proti majetku. Rozeznáváme dva pojmy, a to v užším a širším pojetí.

- **Širší pojetí:** psychické formy násilí, ale i poškozování a útoky proti majetku a jiným věcem.
- **Užší pojetí:** násilí proti osobám včetně vyhrožování násilím.

Vysoká míra objasněnosti je nejvíce u vražd, ale u loupeží naopak nejnižší. Hodně pachatelů páchá tyto činy pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, a to asi každý pátý.

5) **Mravnostní kriminalita**

Jednání, které je v rozporu se zájmy společnosti, je postihováno na základě zákona. Bohužel se v mnoha případech stává, že není nahlášeno policii, proto podléhá vysoké míře latence.

Mravnostní kriminalita je rozdělena do tří kategorií:

- **Sexuální kriminalita:** jde o jednání v sexuální oblasti, proti vůli jiné osoby, nerespektování zákonem stanoveného věku pro pohlavní styk, ale také jiné zákonem zakázané chování stanovené zákonem.
- **Kriminalita ve vztahu k prostituci:** prostitute sama o sobě trestná není, ale je doprovázena jinými trestnými činy, mnohdy i organizovanými, jakými jsou obchod s lidmi, kuplířství a jiné násilné formy kriminality.
- **Ohrožování mravnosti:** jde hlavně o takové jednání, které by mohlo mít nevhodný vliv na výchovu dětí a mládeže.

2.3 **Orgány zabývající se pouliční kriminalitou**

Jedním z hlavních, dalo by se říct nejdůležitějších orgánů, které se zabývají nejen pouliční kriminalitou, ale všemi jejími druhy, je stát, tzv. trestní politika. Ta zkoumá případná rizika a hrozby útočící na státem chráněné zájmy. Cílem je nastavit pro případné pachatele prostřednictvím sankcí natolik nevýhodné podmínky, aby se jim případný trestný čin nevyplatil.

Stát v boji s kriminalitou a zločinem využívá všech svých orgánů a prostředků. Mezi ty nejvýznamnější se bezesporu řadí trestní právo, policie, justice spolu s vězeňstvím, ale patří sem i další instituce, jako jsou obecní úřady, které se aktivně podílejí na snižování kriminality a spolupracují s bezpečnostními složkami státu a mohou zřizovat obecní policii, která udržuje veřejný pořádek na území obce, případně na základě smlouvy i v jiných obcích.

Dalšími orgány jsou sociologové a sociální pracovníci zkoumající důvody páchaní zločinů. Využívají například terénních zaměstnanců pracujících přímo v ulicích s lidmi, u kterých je nejvyšší pravděpodobnost páchaní zločinů. Jsou zde organizace pracující s jedinci všech věkových kategorií, s různými zkušenostmi s kriminalitou. Psychologičtí pracovníci posuzují psychické předpoklady vybraných jedinců a rizika vyplývající z jejich jednání.

2.4 Metody odhalování pouliční kriminality

„Kriminalisticko – taktická metoda je systém vzájemně propojených a podmíněných úkolů při poznání kriminalisticky relevantní události, získávání a využívání kriminalisticky relevantních informací uložených v paměťových stopách a poznatků získaných z logických vazeb mezi kriminalistickými stopami.“²

Kriminalistická věda kategorizuje metody kriminalistiky následovně:

- 1) **Obecné poznávací metody** jsou pozorování, srovnávání, porovnávání a další.
- 2) **Metody převzaté z jiných vědních disciplín** jsou různé vědní disciplíny, které se osvědčily při objasňování kriminality (psychologie, chemie, biologie, antropologie a další).
- 3) **Specifické metody** využívá pouze kriminalistika, a žádná jiná věda s nimi nepracuje.

Tou nejdůležitější a nejvýznamnější metodou při odhalování trestných činů je ohledání místa činu. Odborná literatura definuje ohledání místa činu takto:

„Ohledání je metoda kriminalistické praktické činnosti, jejíž podstata spočívá v cílevědomém, přímém, bezprostředním pozorování a zkoumání kriminalisticky

² STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008, s. 13. ISBN 978-80-7380-095-6.

relevantních (tzn. důležitých, závažných, mající význam) objektů vlastními smysly orgánů činných v trestním řízení, ve vyhledávání změn, dokumentování stavu objektů a hodnocení vlastních zjištění.³“

Jak bylo již zmíněno, ohledání může být jedním z nejcennějších a nejdůležitějších stop a informací, pomocí něhož si můžeme udělat obraznou představu o tom, co se stalo a jak se to odehrálo. Proto je důležité, aby činnost spojenou s ohledáním prováděli zkušení policisté a další odpovědné a proškolené osoby (znalci, experti z jiných vědních oborů) mající potřebné znalosti a zkušenosti s prací na místě činu, aby nebyly nevratně zničeny nebo znehodnoceny stopy zde nalezené. Je nutné, aby takové místo bylo ohraničeno a nedocházelo ke vnikání nežádoucích osob.

Z dobře provedeného ohledání můžeme získat nejrozličnější stopy za pomoci dalších metod, jako je daktyloskopie, odorologie, kriminalistická biologie a trasologie. K odhalení pachatele může do značné míry přispět portrétní identifikace, při níž se oběť snaží popsat vzhled pachatele, který je zdokumentován policistou, aby vznikla jeho podobizna.

³ KONRÁD, Z., MUSIL, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 315. ISBN 80-7179-878-9.

3 PACHATEL

Pachatelem je osoba, jejíž chování nebo spáchané skutky jsou v dané společnosti nepřijatelné, proto je označujeme jako trestné činy. I když existují případy, kdy nějaké chování bylo označováno za trestný čin, a po dekriminlizaci se stalo legálním. Příkladem je homosexualita, která v minulosti byla považována za zločin, a v současnosti je zcela legální, anebo naopak sňatky v pokolení přímém byly v minulosti legální, a nyní jsou protiprávní.

Osobou pachatele se zabývá více vědních disciplín, ačkoli každá z jiného pohledu, ale navzájem si pomáhají a doplňují se. Jednou z hlavních je *kriminalistika*, která vypracovává metody a postupy pro odhalování a vyšetřování pachatelů trestných činů. *Kriminologie* je spíše zaměřená na důvody, proč jsou zločiny páčány, kým jsou páčány apod., zatímco trestní právo se snaží ukládáním trestů učinit zločiny natolik nevýhodné pro pachatele, že si jejich páčání rozmyslí. Pachatele zkoumá i sociologie nebo psychologie. Všechny zmíněné vědní obory mají společný cíl, kterým je snížení kriminality, napravení pachatelů a ochrana životů, zdraví a majetku.

Ve všech zmíněných disciplínách hraje svou roli věk pachatele a jeho psychický stav, zaangažovanost v trestné činnosti a zodpovědnost za své jednání.

3.1 Pachatel z pohledu práva

„Pachatelem trestného činu (§22 odst. 1) je trestně odpovědná fyzická osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky trestného činu. Dále je to osoba, kterou kvalifikujeme jako spolupachatele nebo účastníka, nebo osoba, které se o trestný čin pokusila či jej připravovala.“⁴

Pachatel trestného činu může být buď přímý, nebo nepřímý. Přímý pachatel sám naplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, pokusu, případně přípravy, je-li trestná. Nepřímým pachatelem je osoba, která sama trestný čin přímo nespáchala, ale zneužila pro to další osobu. Dalo by se říct, že on jako její nástroj páčá danou trestnou činnost. Častými nepřímými pachateli mohou být osoby nezletilé, se sníženou

⁴ KRUPKA, V. *Trestní právo hmotné*. vyd. Armex Publishing s.r.o., 2010, s. 119. ISBN 978-80-86795-86-7.

příčetností, jednající v nutné obraně či krajní nouzi či osoby uvedené v omyl. U osob uvedených v omyl bych rád uvedl příklad.

Údajný majitel domu požádá o pomoc při stěhování. Oslovený souhlasí a pomůže, aniž by tušil, že se jedná o cizí nemovitost. Proto u této trestné činnosti platí, že nepřímý pachatel je úplně stejně odpovědný, jako kdyby byl přímým pachatelem, nejedná-li se o okolnosti vylučující protiprávnost.

1) Spolupachatelství

Aby se jednalo o spolupachatelství, musí jít o úmyslné jednání dvou a více osob, přičemž platí, že každý z nich je v důsledku stejně vinný, jako by jednal sám. Hlavními znaky jsou společné jednání, které se zaměřuje na spáchání trestného činu, a také společný úmysl tento čin vykonat.

Druhy spolupachatelů:

- Jednání, při kterém, každý ze spolupachatelů svým jednáním naplňuje všechny potřebné znaky skutkové podstaty pro daný trestný čin.
- Každý spolupachatel naplní část skutkové podstaty, a tak společně naplní všechny potřebné znaky pro trestný čin.
- Spolupachatelé tvoří jednotlivé články při páchání trestného činu, a teprve když se jejich jednotlivé činy spojí, dojde k naplnění její skutkové podstaty.

2) Organizátorství, návod a pomoc

U této trestné činnosti musí dojít buď k dokonání, nebo alespoň k pokusu proti zájmům chráněným státem.

Organizátorství: organizátorem je osoba, která protiprávní jednání zosnuje nebo řídí. Zosnování znamená, že vytváří potřebné podmínky pro páchání - plánuje, rozděluje úkoly, hledá další aktéry apod.

Návod: návodce je osoba, která ve druhém vzbudí touhu pro spáchání trestného činu. Nezáleží na tom, jakou formou toho dosáhne, jde-li o přesvědčení, sázku nebo rozkaz. Je to úmyslné trestné jednání směřující proti nějaké konkrétní osobě nebo skupině osob. Musí dojít k tomu, že navedená osoba dokoná nebo se minimálně pokusí o trestný čin. V případě těchto stanovených podmínek se bude jednat o návod.

Pomoc: je úmyslná forma trestné činnosti, kdy osoba pomůže určitému pachateli. Pomoc může mít různé formy:

- umožnění nebo usnadnění spáchání trestné činnosti;
- sehnání nástrojů nebo opatření jiných věcí nezbytných pro trestný čin;
- pomoc při překonání nebo odstranění překážky a jiné zábrany;
- pomoc radou a ujišťováním pachatele;
- uschování věcí pocházejících z trestné činnosti atd.

Poskytnutá pomoc je psychická nebo fyzická. U pomoci fyzické to je z pravidla sehnání nebo poskytnutí předmětů nezbytných pro trestný čin. Může se jednat o náradí, střelnou zbraň, vozidlo apod. U psychické pomoci je to hlavně poskytnutí rad, informací, utvrzování a podpora.

3.2 Pachatel z pohledu kriminalistiky

Kriminalistika přispívá k potírání zločinu tím, že se snaží vytvářet co možná neúčinnější metody, díky kterým jsou pachatelé odhaleni a předáni spravedlnosti. Vlastnosti pachatele můžeme rozdělit do tří následujících skupin: vlastnosti ovlivňující tvorbu stop, jeho chování a vlastnosti typické pro určité pachatele nějaké konkrétní trestné činnosti.

1) Vlastnosti pachatele ovlivňující tvorbu stop

V případech, kdy je trestný čin spáchán neznámým pachatelem, jsou jím zanechané stopy jediným vodítkem k jeho odhalení. Právě díky stopám si kriminalisté mohou udělat obraznou představu o tom, jak pachatel trestný čin spáchal, a mohou nás dokonce dovést k novým poznatkům a informacím o jeho osobnosti. Jsou zde zkoumány všechny souvislosti mezi pachatelem a jím zanechanými stopami. Pachatelé předávají své vlastnosti do stop následovně:

- Pachatel přenesl své vlastnosti do stop například tím, že na místě činu zanechal na předmětech své otisky prstů.
- Pachatel sám své schopnosti do stop nepřenáší, ale díky jiným procesům, které on sám neovlivní, se jeho vlastnosti ve stopách promítnou. Mohou posloužit kamerové záznamy nebo fotografie pořízená náhodným svědkem.

Nesmíme zapomenout, že různé faktory, jakými jsou psychické vlastnosti pachatele či fyzikální vlastnosti ovlivňující místo činu, negativně ovlivňují vzniklé stopy, proto nesmíme dělat ukvapené závěry o vlastnostech pachatele. Je zde jen určité procento pravděpodobnosti, ale i to může být cenným informačním obsahem pro odhalení pachatele.

2) Vlastnosti pachatele ovlivňující jeho chování

Vlastnosti a chování pachatelů se podstatně liší od ostatních lidí. Často se u nich můžeme setkat s bezohledností, brutalitou, agresí, sobectvím a dalšími vlastnostmi pro ně typickými. Z tohoto důvodu je zájmem nejen kriminalistiky, ale i jiných vědních oborů se jejich chováním a vlastnostmi hlouběji zabývat. V kriminalistice může být znalost pachatele a jeho vlastností přínosem pro průběh vyšetřování.

Je důležité analyzovat postoj pachatele k jím spáchanému trestnému činu, zda svého jednání lituje, nebo právě naopak. Ve spoustě případů pachatelé svých činů nelitují, a spíše litují toho, že byli dopadeni. I mezi nimi se však najdou jedinci, kteří svého jednání skutečně litují. Orgány činné v trestním řízení se snaží odhalit, kdo to myslí upřímně a kdo pouze sleduje možné snížení trestu. Dá se předpokládat, že osoba, která svého skutku lituje, může zapírat z důvodu studu, obav z odsouzení společností, rodiny a přátel. Na druhé straně osoba, která své protiprávní chování schvaluje, se ke všemu může přiznat, ale její doznání postrádá stabilitu. Jelikož často mění své výpovědi, kriminalisté mohou odhalit pravdu pomocí vhodně zvolené kriminalistické taktiky.

Pachatelé se většinou snaží vyhnout trestné odpovědnosti za jimi spáchaný zločin, proto využívají různých metod, které mají za cíl co nejvíce zkomplikovat vyšetřování. Nejčastějšími způsoby jsou útěk, likvidace důkazů, skrývání se, snaha ovlivnit svědky, a to různými způsoby včetně zastrašování, a dokonce snahou podplatit vlivné osoby. Z těchto pachatelových vlastností si můžeme udělat obraznou představu o jeho intelektu, charakteru, schopnostech a postojích – to vše nám může prozradit důležité skutečnosti o pachateli, zda už měl nějaké předchozí kriminální zkušenosti. Tyto informace jsou důležité pro orgány činné v trestním řízení při profilování pachatelů.

3) Pachatelé určité trestné činnosti

Pachatelé určité trestné činnosti mají nějaké společné vlastnosti a předpoklady pro tuto trestnou činnost, ale ne vždy se tím dá řídit, ne každý splňuje všechny dané znaky. Většinou se jedná o nějaké procento shodných znaků. Příkladem může být loupežné přepadení, kdy pachatelem je většinou fyzicky zdatnější jedinec, který při přepadení bude využívat více síly a zastrašování. Půjde nejspíše o méně intelektuálního jedince, který si zvolí klidnější, méně osvětlené místo (například park), kde se může snáze ukrýt a ze zálohy přepadnout svou obětí. Avšak čím inteligentnější člověk, tím mnohem sofistikovanější páchaní kriminality se složitějším odhalováním. U těchto příkladů počítáme spíše s procentuálním předpokladem, a ne vždy tomu tak je.

4) Psychologický profil pachatele

V psychologickém profilování pachatele se nejen uplatňuje psycholog, ale vzhledem k tomu, že zde hraje roli více faktorů, jsou přizváni i další odborníci z oboru kriminalistiky, psychologie, soudního lékařství, nebo sexuologie, podle povahy a potřeby vyšetřování.

Profilování se uskutečňuje v situacích, kdy ještě není znám pachatel, ale z informací na místě činu se vytváří jeho profil. Hlavním předmětem zjišťování je způsob spáchání činu, použité metody a vztah k oběti. Hojně se zde využívají znalosti z předchozích případů, které se tomu danému nejvíce podobají.

„Metoda profilování je využívána pouze u omezeného okruhu deliktů. Za vhodné druhy jsou zejména považovány:

- *vraždy (zejména sadistické, rituální, spojené s rozčleňování mrtvol);*
- *znásilnění;*
- *pohlavní zneužívání;*
- *žhářství;*
- *únosy spojené s vydíráním;*
- *obscénní a výhružné dopisy nebo telefonáty.*⁵

⁵ KONRÁD, Z., MUSIL, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 63. ISBN 80-7179-878-9.

Profilování se nejefektivněji využívá v případech, v nichž je při ohledání získáno velké množství specifických stop, které se mohou analyzovat a pomocí nich vytvořit profil pachatele. V něm by měl být zaznamenán věk, pohlaví, psychologický stav, různé deviace, odchylky, různé rituály, způsob života (zda je samotář nebo ne) atd. Specialisté a znalci mohou čerpat ze všech informací, které vyšetřování přináší, ale také mohou pracovat přímo s podezřelými, které mohou vyslýchat a pomocí různých psychologických metod rozebírat a profilovat.

3.3 Kriminologické pojetí pachatele

„Kriminologický pohled na pachatele vychází ve svém základu z pozitivistického přístupu. V důsledku to znamená, že se předpokládá, že kriminální chování jedince je určováno, a to příčinami, které spočívají v osobnosti jedince. Je proto třeba tyto příčiny poznat, abychom nejen dobře porozuměli tomuto chování, ale aby bylo možné případně i do těchto příčin zasahovat, abychom žádoucím způsobem změnili jeho chování.“⁶

Každý člověk je individuální a jedinečný, proto ho kriminologie zkoumá ze tří hledisek, a to z biologického, psychologického a sociálního. Zde platí, že pachatel se odlišuje od toho, kdo jím není, od toho, kdo není pachatelem pouze v některých bodech, anebo se dokonce může jednat o osobu, která se kriminalitě naučí. Rozlišujeme dva základní pohledy na jedince:

- **Statistický pohled:** v něm jde především o to, zda jedinec má nebo nemá sklony, případně předpoklady ke kriminálnímu chování, což zapříčiňuje nežádoucí kriminální chování.
- **Dynamický pohled:** jsou to sociální charakteristiky a okolní vlivy zodpovědné za chování jedince, jinými slovy to, co způsobuje nebo vyvolává jeho kriminální chování. Příkladem může být rodina, škola, učení atd.

Kriminologie si dále pokládá otázku, kdo je vlastně pachatel. Výše zmiňuji, že pachatel je ten, jehož jednání daná společnost označuje za trestné, a v případech, kdy dojde k dekriminálnímu jednání, již trestné není, a ten, kdo byl označen jako pachatel, nyní pachatelem není.

⁶ MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004, s. 16. ISBN 80-86795-05-5.

Je na místě si rovněž položit otázku, zda je ve skutečnosti možné, aby se jedinec ve všech znacích odlišoval.

Kriminologie se také zaměřuje na odlišnost trestných činů a důvodů, které vedly k jejich spáchání. Nejsou ojedinělým případem jedinci, kteří nechtěli spáchat trestný čin, ale spíše shodou okolností se pachateli stali, čímž se odlišují od těch, kteří úmyslně páchají zločiny a je u nich vysoká míra recidivy.

1) Biologické pojetí pachatele

Biologické pojetí pachatele vychází z biologických teorií, které zkoumají lidské geny, které jsme zdělili, a způsobují, že jistí jedinci jsou buď přímo předurčeni k páčání trestné činnosti, nebo je u nich vyšší pravděpodobnost, že se budou dopouštět protiprávního jednání. Například dítě narozené rodičům-alkoholikům bude mít vyšší předpoklady, že se stane alkoholikem, než kdyby se narodilo v jiné rodině, v níž se tento problém nevyskytuje.

Jedním z prvních a nejvýznamnějších zastánců biologických teorií byl italský lékař a antropolog Cesare Lombroso, který své zkoumání zakládal na pečlivém pozorování, měření a vážení lidí. Vycházel z předpokladů, že někteří jedinci mají biologické předpoklady k páčání zločinů. Zastával názor, že zločinci jsou jakousi odrůdou lidské společnosti na nižším stupni evolučního vývoje, „tzv. moderní divoši“. Tito jedinci mají jisté psychické i fyzické předpoklady, jež v naší společnosti byly překonány. Dále také uznával zločiny z vášně nebo občasné zločiny. I když se později jeho teorie ukázaly jako nepřesné, byl první, kdo přišel s názorem, že biologické předpoklady hrají významnou roli při páčání kriminality.

Typologii zločinců se zabýval německý psychiatr Ernst Kretschmer, který zkoumal vztah mezi stavbou těla a charakterem. Rozeznával tyto druhy:

- **Piknický typ:** typická je zavalitá postava a pro takové jedince je charakteristická majetková trestná činnost.
- **Astenický typ:** slabý a křehký jedinec, který páchá kriminalitu s vyššími inteligenčními nároky, jako např. hospodářská kriminalita.

- **Atletický typ:** charakteristická je svalnatá postava. Jedinec tohoto typu páchá násilné trestné činy v obcích a městech.

- **Dysplastický typ:** jedná se o osoby s disproporciální postavou.

William Herbert Sheldon měl podobné názory jako Kretschmer. Jeho teorie je založená na chromozomální odchylce. Muži mají chromozomy xy a ženy xx, Avšak existují muži s chromozomem xxy, a právě u těchto lidí je nejvyšší procento zločinnosti.

- **Endomorfní typ:** jemný a zakulacený.

- **Ektomorfní typ:** slabý a křehký.

- **Mezomorfní typ:** silný, kostnatý, s největším předpokladem pro páchaní trestných činů vzhledem ke své síle a emotivnosti.

Henry Goddard byl významným zastáncem teorie kriminální dědičnosti. Proslavil se díky studii šesti generací rodiny Kallikatů, což bylo fiktivní označení jím studované rodiny. Otec a zakladatel rodu měl nejprve nemanželské dítě s mentálně postiženou a chudou ženou, potom si vzal ženu z vyšších společenských kruhů. Studie ukázala, že potomci, které měl s mentálně zaostalou a chudou ženou, se dopouštěli vysoké míry zločinů. Děti, které se narodily druhé ženě z vyšších vrstev společnosti, dosáhly mnohých úspěchů.

Tento důkaz můžeme považovat za relevantní pro potvrzení uvedené teorie, ale je nutné zmínit, že děti narozené první ženě žily v úplně jiných sociálních podmínkách než ty narozené druhé ženě. V tomto případě se přikláním k názoru, že hlavní roli zde sehrály sociální podmínky a prostředí, v němž děti obou žen vyrůstaly.

2) Psychologické pojetí pachatele

Forezní psychologické znaky:

- bezprostřední uspokojení potřeb pachatele;
- zlehčování právních a morálních hodnot;
- obhájení svého jednání.

Kriminologické výzkumy:

- motivace pachatele;
- historie nemocí osobních či rodinných;
- socializace;
- životní styl.

Značný podíl na kriminálním jednání pachatele má jeho psychika. Nejvýznamnějším obdobím rozvoje psychiky je dětství a dospívání, protože člověka nejvíce ovlivňuje okolí a způsob jeho socializace, což později formuje jeho osobnost. Psychiku nejvíce formuje rodina a podmínky, v jakých vyrůstáme (škola, přátelé, různé skupiny, k nimž se hlásíme). Je-li mladistvý členem skupiny delikventů, jež se zformovala v místě jeho bydliště, automaticky přebírá špatné vlastnosti této skupiny, která na něj působí a do značné míry jej ovlivňuje.

Psychiku pachatele dále ovlivňuje například ztráta práce, zadlužení nebo pocit osobního selhání. Všechny tyto nepříznivé situace, do nichž se jedinec dostane, vyvolávají pocit bezradnosti a mohou vést ke kriminálnímu jednání.

Své místo zde má teorie labelingu neboli nálepkování. Znamená to, že pokud budeme označovat nějakou osobu za zločince, jeho bezvýchoďná situace ho dožene k takovému jednání, že se z něj zločinec stane. To může nastat i z důvodu, že v minulosti spáchal nějaký trestný čin, což ho handicapovalo i na trhu práce.

V mnoha případech, kdy mladiství spáchají nějaké přestupky nebo trestné činy, a nejsou odhaleni, postupem času z takového jednání vyrostou, ale pokud jsou odhaleni, jsou touto zkušeností poznamenáni na celý život.

3) Sociologické pojetí pachatele

Biologické i psychologické pojetí pachatele pracuje především s tím, že se člověk rodí s určitými předpoklady pro páchání kriminality a postupně se u něj rozvíjejí. Zatímco zastánci sociologického pojetí pachatele vycházejí z toho, že i když v sobě jedinec má tyto jisté předpoklady, záleží právě na tom, jak je ovlivňován sociálním

prostředím, ve kterém žije. Nejvíce nás bezesporu ovlivňuje rodina, škola a přátelé výrazně se podepisující na procesu naší socializace. Ovlivní nás i v rozhodnutí, zda se budeme chovat dle společenských norem, nebo tyto normy budeme porušovat nebo ignorovat.

3.4 Pachatel pouliční kriminality

Pachatelem pouliční kriminality je osoba, která páchá své zločiny na místě veřejně přístupném, mezi něž počítáme parky, ulice a další místa s nedostatečným osvětlením, s možností úkrytu a přepadení ze zálohy, jak již jsem výše zmiňoval. Pachatelé pouliční kriminality se liší podle toho, jaký druh pouliční kriminality páchají. I podle způsobu páchání kriminality je možné odvodit, o jakého pachatele by se mohlo jednat, a to povede k jeho odhalení. Pachatele této kriminality můžeme rozdělit do několika základních skupin podle druhu páchaných zločinů.

- **Pachatelé loupežných přepadení:** pro tyto pachatele je charakteristické použití vyšší míry agrese, brutality a surovosti. Svě oběti si volí hlavně podle svých vlastních fyzických možností, aby je snadněji přemohli. Ne vždy to však platí, a je dost možné, že nebudou váhat použít nějakou zbraň. U těchto pachatelů se dá předpokládat nižší míra inteligence. Je vysoká pravděpodobnost, že k této kriminalitě budou mít sklony osoby pod vlivem drog nebo alkoholu.
- **Pachatelé pod vlivem drog:** pachatelé pod vlivem drog ztrácejí veškeré zábrany, proto pro ně páchání kriminality nepředstavuje příliš velký problém. Nebudou se ostýchat použít násilí při krádežích v obchodech nebo vykrádání aut. Můžeme zde zahrnout i distribuci drog, která se velmi často odehrává na ulicích.
- **Pachatelé sexuálních trestních činů:** u sexuálně orientovaných pachatelů se často setkáváme s nějakou duševní nemocí nebo sexuální poruchou a jejich činy mají různé pohnutky a motivy, od obnažování na veřejnosti, které má z této kriminality nejnižší společenskou škodlivost, až po sexuální útoky a znásilnění. Je zde vysoká míra latence, a to především z důvodu strachu a studu.
- **Útoky pachatelů vůči konkrétní skupině:** pachatel může být jeden, ale velmi často útočí více pachatelů. Útoky jsou vedeny vůči nějaké etnické, náboženské

nebo sociální skupině, ale mohou být i mezi fotbalovými fanoušky či příznivci politických stran.

- **Mladiství pachatelé:** u mladistvých pachatelů se v nejvyšší míře setkáme s trestnou činností při narušování veřejného pořádku, jako je vandalizmus, poškozování cizích věcí, ale také užívání lehčích drog. Někteří mladiství páchají zločiny proto, aby na sebe upoutali pozornost rodičů, nebo další kriminalitu páchají z nudy, protože díky materiálními statky saturovanému zázemí nejenže nemají žádné existenční problémy, ale mají snadnější přístup k drogám.

4 OBĚŤ

Z pohledu orgánů činných v trestním řízení se obětí může stát každá osoba, které vznikne v důsledku jednání pachatele nějaká újma. Obětí se může stát v podstatě každý z nás, ale u některých osob je pravděpodobnost vyšší.

V minulosti se vyšší pozornost věnovala především pachatelům trestných činů, ať už v otázkách jejich trestání, nápravě, nebo opětovnému začlenění do společnosti. Až později si společnost uvědomila, že více pozornosti si zaslouhuje právě oběť trestných činů. Pro tyto účely vznikl nový obor **viktimologie**, z latinského slova *victima*, což znamená oběť.

Viktimologie pohlíží na pachatele následovně:

- **Užší pohled:** soustřeďuje se na osoby, kterým v důsledku jednání pachatele vznikla újma, a to buď na životě, zdraví, majetku či jinde.
- **Širší pohled:** bere v úvahu i osoby blízké, jako je rodina, která chápe újmu blízkého jako svou vlastní a přímo se jí dotýká. Příkladem by mohla být ztráta otce rodiny, která ovlivní životy všech zbývajících členů.

„Viktimologie je nejčastěji definována, jako vědní odvětví kriminologie zabývající se:

- *osobností oběti (biologickými, psychologickými, sociálními rysy);*
- *vztahy mezi pachatelem a obětí;*
- *rolí oběti při vzniku trestného činu;*
- *rolí oběti při odhalování trestného činu, vyšetřování a soudním projednávání;*
- *pomocí obětem, způsoby jejich odškodňování a rehabilitace;*
- *ochranou občanů před viktimizací.“⁷*

Viktimologie má přínos pro prevenci. Mimo jiné zkoumá důvody, proč jsme se oběťmi stali a do jaké míry jsme si sami zavinili, že se z nás staly oběti.

⁷ MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004, s. 28. ISBN 80-86795-05-5.

4.1 Viktimnost

Obětí trestného činu se může stát úplně každý člověk, ale pouze u někoho je vyšší pravděpodobnost, že se obětí stane. Touto problematikou se zabývá *viktimnost*. Tímto pojmem jsou označeni jedinci nebo skupiny mající jisté předpoklady pro to, aby se z nich staly oběti trestného činu. Hraje zde velkou roli řada faktorů, jako je způsob života, pohlaví, povolání, příslušnost k etnickým menšinám a další.

Nejohroženější skupiny viktimnosti můžeme rozdělit na:

1) Rizikové skupiny:

- a) **Zaměstnání:** patří sem povolání, u kterých je vyšší pravděpodobnost, že se při jejich výkonu staneme obětmi trestných činů. Může se jednat o zaměstnání, ve kterých si nás pachatelé sami vyhledají. To se především týká zaměstnanců benzinových čerpadel, prodavačů, taxikářů, podnikatelů, nebo se jedná o profesi, u níž zločince budeme sami vyhledávat. Sem patří policisté, strážníci obecní policie a další osoby činné v trestním řízení.
- b) **Pohlaví:** ženy jsou ohrožené ve vyšší míře, a to především kriminalitou mravnostní nebo násilnou. Pachatelé si ženy volí za oběti také proto, že u nich očekávají nižší míru odporu, a tím i jednodušší cíl.
- c) **Věk:** je významným faktorem v určení předpokládané oběti zejména u dětí, mladistvých a seniorů. Děti se mohou stát obětmi především pro jejich bezbrannost, a v nejvyšší míře se stávají obětmi násilné a mravnostní kriminality. U mladistvých je mnohdy důvodem jejich životní styl, a také návštěva míst s vysokým rizikem zločinu. Seniori doplácí na svoji důvěřivost a bezbrannost.
- d) **Menšiny:** stávají se obětmi v důsledku odlišnosti rasové, náboženské nebo etnické.
- e) **Hendikepované osoby:** stávají se obětmi z důvodů postižení a neschopnosti se bránit. Pro pachatele jsou snadno dostupným cílem.

2) Chování:

- a) **Asociální:** osoby, které se odlišují od norem uznávaných společností (alkoholici, narkomani, bezdomovci a další).
- b) **Odlišní:** Patří sem hlavně homosexuálové, příznivci různých sekt, skupin a náboženství.
- c) **Neřešené konflikty:** vyskytují se v rodinách, na pracovištích a školách.

3) Osobnostní předpoklady:

- a) agresivní povaha a konfliktnost,
- b) neopatrnost, nesledování hlubších souvislostí,
- c) přílišná důvěřivost a naivnost.

4.2 Viktimizace

Je definována jako proces, ve kterém se z potencionální oběti stává oběť skutečná. U tohoto procesu je důležité znát, jaký měl poškozený s pachatelem vztah, jak se choval předtím, než se stal obětí.

V mnoha případech se oběť s pachatelem znají a mají spolu nějaký vztah. Ten může mít různé stupně, a to buď od pouhých známých, sousedů, nebo mezi sebou mají hlubší vztahy založené na citech a sympatiích. Příkladem jsou manželé, partneři, milenci nebo příbuzní. Anebo se může jednat o situace, kdy mezi partnery vládne agrese a nenávisť, nejčastěji spojená s dědickým řízením, které může mezi příbuznými vyvolat značné spory a rozepře. Dalším příkladem mohou být páry, v nichž jeden z partnerů je podezírán z nevěry.

„Vztahy mezi obětí a pachatelem sehrávají rozdílnou roli u různých druhů trestných činů:

- *u majetkové kriminality obecně tento vztah má menší význam, i když pachateli napomáhá poznání majetkových poměrů budoucí oběti;*
- *u násilné kriminality jsou vztahy velmi významné – u trestného činu vraždy bylo zjištěno, že jen u 1/5 případů nebyl mezi pachatelem a obětí žádný vztah, ve 2/5 byl vztah velmi blízký a ve zbylých případech se tyto osoby alespoň znaly; u*

loupeží byl mezi pachatelem a obětí zjištěn vztah v 59 % případů, z toho 23 % případů byl vztah blízký, ve 36% povrchní a nahodilý;

- *u sexuální kriminality je blízký vztah asi u 70 % případů – u trestného činu znásilnění v 31 % případů.“⁸*

Průběh trestního řízení do velké míry ovlivňuje chování oběti v průběhu konfrontace s pachatelem. Její jednání může působit tlumivě, což se projeví nedokonáním nebo zmírněním viny a následků pro pachatele, anebo naopak může chování oběti povzbudit pachatele k vyšší motivaci k dokonání trestného činu. Pro lepší pochopení bych chtěl uvést následující příklady.

Muž se na diskotéce seznámí se ženou a po pár vypitých sklenicích se odeberou do hotelového pokoje. Žena zpočátku muže dráždí a povzbuzuje k výkonu, ale nakonec si uvědomí, že s mužem nic mít nechce, ale ten už je povzbuzen ženiným vábením, její odpor nebere vážně a znásilní ji.

Podobný příklad chování vedoucí ke stejným důsledkům se může odehrát v restauraci, kde se setká žena s mužem, který se chlubí značným finančním obnosem. V pachateli to může vyvolat chtíč tyto peníze získat, a proto dotyčného oloupí.

4.3 Typologie obětí

Typologie obětí trestného činu je dvojí:

- a) Osoby, které si samy zavinily, že se obětmi staly, a to buď provokací pachatele (vyzývavé oblečení ženy), nebo tím, že jsou členy nějakého gangu atd.
- b) Osoby, které si svým jednáním nezavinily, že se obětmi staly. Nejsou členy žádné skupiny, a ani pachatele žádným způsobem neprovokovaly.

„Typologie oběti podle zavinění:

- 1) *úplně nevinná oběť – dítě;*
- 2) *oběť s nepatrnou vinou – žena znásilněná v podniku nedobré pověsti;*
- 3) *oběť, která má stejný podíl viny jako pachatel;*

⁸MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004, s. 29. ISBN 80-86795-05-5.

- 4) *dobrovolná oběť – usmrčená na vlastní žádost, tzv. eutanazie;*
- 5) *oběť, která má viktimologicky větší vinu než sám pachatel – oběť provokatér;*
- 6) *oběť, která je výlučně vinná – agresor, který je usmrčen v nutné obraně;*
- 7) *předstírající oběť – nepravdivé obvinění.*⁹

Další typy obětí:

- a) **Skrytá oběť:** orgány činné v trestním řízení neobdržely informaci, že se osoba stala obětí trestného činu. Setkáváme se s ní především u domácího násilí, znásilnění, drobných krádeží apod. U těchto zločinů je nejvyšší míra latence, a logicky i nejsložitější odhalování.
- b) **Predestinovaná oběť:** osoby, které svým životním stylem, svou lehkomyšlností, neopatrností nebo nevhodným chováním jsou v podstatě k tomu, aby se obětmi staly, předurčeny, a je jen otázkou času, kdy k tomu dojde. Jako příklad uvedu ženu, která využívá bankomatu v temné, nedostatečně osvětlené ulici nedaleko parku, ve kterém přebývá spousta bezdomovců a narkomanů.
- c) **Předstírající oběť:** osoba, které nevznikla žádná újma, ale z nějakého důvodu, ať už z pomsty, nebo touhy po medializaci, se chce proslavit, nebo naopak vzbudit lítost okolí.
- d) **Dobrovolná oběť:** souhlasí s jednáním pachatele a schvaluje ho. Vhodným příkladem jsou netradiční sexuální praktiky, kdy oběti vznikají nejrůznější újmy. I když s jednáním pachatele souhlasí, jeho jednání je protiprávní a trestné. Pachatel za své jednání není stíhán, když jedná se svolením poškozeného při ničení jeho majetku.
- e) **Oběť recidivista:** v minulosti se stal obětí trestného činu, a nyní se jí stal znovu. Je na místě zjistit, jestli se jí stal náhodou, nebo je to vinou stále se opakujících chyb.

⁹ MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004, s. 30. ISBN 80-86795-05-5.

4.4 Úrovně viktimizace podle vzniklé újmy

Pro většinu lidí je nepředstavitelná samotná myšlenka na to, že by se mohli stát obětí trestného činu. Mnohdy, kdy se tak stane, je období po tom, co jsme se stali obětí trestného činu, horší než samotné přepadení. Rozeznáváme tři základní úrovně: primární, sekundární a terciální.

1) **Primární viktimizace:** reakce na přímou konfrontaci s pachatelem trestného činu, která nám může způsobit fyzickou, finanční nebo emoční újmu.

a) **Fyzická újma:** je širokospektrální – od drobných oděrků až po úmrtí. Je to útok vůči naší osobě, který má za následek různá fyzická poranění, s různými znevýhodněními.

b) **Finanční újma:** následek střetu oběti s pachatelem přinášející buď přímou, nebo nepřímou ztrátu. Do přímé újmy patří ztráta peněz nebo věci. Nepřímá újma je spojena s náklady za léčbu, ušlý zisk apod.

c) **Emoční újma:** znamená narušení naší psychiky po setkání se zločinem, který nás ovlivní více, než se na první pohled může zdát, a nemusí ani dojít k fyzické nebo finanční újmě. Následky jsou v podobě nejrůznějších fobií, poruch spánku, nočních můr, strachu se vrátit do práce nebo na místa, kde v přepadení došlo. Často je příčinou závislost na nějakých lécích nebo jiných tělu neprospěšných látkách.

2) **Sekundární viktimizace:** nastává v období po spáchání trestného činu a souvisí s působením řady vnějších faktorů.

a) **Ovlivňování pachatelem:** pachatel může mít na oběť trestného činu velký vliv. Tohoto vlivu využije, aby jeho jednání nebylo nahlášeno orgánům činným v trestném řízení. Oběť je proto pod neustálým psychickým tlakem, prožívá trauma znovu ve vzpomínkách na trestný čin.

b) **Přístup orgánů činných v trestním řízení:** může být velmi traumatizující už při ohledání místa činu, kdy se vyšetřovatelé na oběti snaží nalézt stopy. Stejně tak jsou pro oběť nepříjemným zážitkem následné výsledky, způsob jejich vedení a pokládání otázek.

c) **Reakce společnosti:** oběť může nevhodně ovlivnit reakce okolí, jak ji společnost vidí, jak se k ní chová. Rozhodující je postoj rodiny, který se projeví přijetím, výčitkami nebo odmítnutím. Oběť může čelit nevhodným dotazům lidí z jejího okolí, nebo dokonce medializaci jejího případu. Vše, co bylo výše zmíněno, může být důvodem k opakování traumatizujícího zážitku.

d) Emoce vyvolané sekundární viktimizací:

- Sekundární viktimizace může v oběti vyvolat nejrůznější pocity a emoce, jež mohou spočívat v nedůvěře k policistům a dalším orgánům činným v trestním řízení, které se jejím případem zabývají. Může to v ní vyvolat myšlenku, že o ni nejeví dostatečný zájem, nezabývají se jejím případem tak, jak by měly, nebo trest pro pachatele neodpovídá újmě, která jí byla způsobena.
- Oběť se nevyhne ani pocitu ponížení. Ten je vyvolán především reakcí společnosti a stále se opakujícími dotazy na podrobnosti o její konfrontaci s pachatelem. To bývá často hlavní důvod, proč je u těchto činů vysoká míra latence.
- Po činu se oběť může cítit opuštěně. Její přátelé a rodina se k ní mohou chovat odtažitě, spousta lidí má tendenci takovou osobu obcházet zejména proto, že neví, jak má s ní komunikovat.

3) **Terciální viktimizace:** znamená to, že se oběť nedokázala vyrovnat s událostmi spojenými se zážitkem ze zločinu, jenž se jí stal. Může to zcela změnit její životní styl. Pravděpodobně se bude vyhýbat nějakým místům, nebude schopna dělat svou práci, navazovat vztahy s lidmi.

Následky spojené s terciální viktimizací se projeví jako:

- a) **Psychická újma:** oběť se vyhýbá určitým místům, není schopna vykonávat své předchozí zaměstnání či nějakou činnost, která byla před incidentem běžná. Komplikovaně navazuje vztahy s jinými lidmi, dlouhodobě se utápí v sebelítosti, ztrácí sebevědomí a sebeúctu.
- b) **Fyzická újma:** je spojena s tělesnými projevy a odráží se v různých nemocech, od bolesti hlavy až po srdeční onemocnění.

4.5 Postavení oběti při oznámení a vyšetřování trestného činu

1) Oznámení trestného činu

Jak bylo již řečeno, trestný čin, do nějž byla proti své vůli oběť zainteresována, je sám o sobě velmi traumatizujícím zážitkem, který se spouští už oznámením trestného činu, avšak často nabývá na intenzitě v průběhu jeho vyšetřování. Taková událost nepochybně přivodí oběti nejrůznější fyzické nebo psychické následky, které mohou odsunout včasné oznámení činu, nebo ho dokonce zatajit. U oznamování událostí se značným časovým odstupem je nezbytné zjištění důvodů, proč tomu tak bylo. Často se s tím setkáváme u dětí, mladistvých, obětí znásilnění nebo domácího násilí, kdy důvodem je strach z pachatele, z přijetí rodiny a okolí, obava z medializace kauzy, nebo na druhé straně snaha chránit pachatele, s nímž je oběť v nějakém vztahu. Právě z těchto důvodů je žádoucí, aby orgány činné v trestním řízení využily pomoci lékařů, psychologů a dalších odborníků.

2) Vyšetřování trestného činu

Pro vyšetření trestného činu je oběť mnohdy nejcennějším a nejpřínosnějším zdrojem informací, a to především díky tomu, že je často jediným svědkem události. Jsou oběti, které se aktivně podílejí na vyšetřování a snaží se být co nejvíce prospěšné a nápomocné odhalení a usvědčení pachatele, a tím i dosažení spravedlnosti. Na druhé straně jsou jedinci, kteří se z nejrůznějších výše uvedených důvodů nechtějí aktivně podílet na vyšetřování. Nejsou ojedinělé případy, kdy jsou v jeho průběhu zcela pasivní.

„Některé z těchto důvodů respektuje i zákonodárce a poskytuje oběti zákonné možnosti odmítnout svou součinnost. Nejdalekosáhlejším institutem tohoto druhu je možnost poškozeného nevyslovit souhlas se zahájením trestního stíhání nebo s jeho pokračováním, které je pro některé taxativně vyjmenované trestné činy uvedené v ustanovení § 163 TrŘ; není-li tento souhlas udělen nebo je-li vzat zpět, je trestní stíhání znemožněno. Dále oběť může za podmínek stanovených v § 100 odeprít svědeckou výpověď, což ovšem nezabavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti pokusit se jinými důkazy věc objasnit. V obou případech jde o oběti, které jsou v příbuzenském nebo jiném blízkém vztahu k pachateli. V případech, kdy nejsou stanovené

*podmínky v § 100 a 163 TrŘ, a oběť přesto odmítá spolupracovat, lze její součinnost vynucovat obvyklými donucovacími prostředky, jako u jiného svědka.*¹⁰

Jak bylo již zmíněno výše, oběť je často jediným a nejcennějším zdrojem informací, ale ne vždy jsou přesné a pravdivé. V mnoha případech dochází ke zkreslení některých skutečností a detailů. Dalším případem, kdy může dojít k nepřesnému podání informací, je snaha oběti dosáhnout co možná nejvyššího trestu pro pachatele, a proto si vymýšlí některé skutečnosti nebo výrazně přehání, čímž se snaží vykreslit pachatele v nejhorším světle.

Pro oběť bývá velmi složité a nepříjemné setkat se znovu s pachatelem z důvodu některých nezbytných úkonů v rámci vyšetřování, jakými jsou *rekognice* nebo *konfrontace*. V těchto situacích by se vše mělo co nejlépe připravit a přizpůsobit podmínky, aby se minimalizovalo riziko sekundární viktimizace. Rekognice by měla probíhat v oddělené místnosti a oběť pachatele identifikovat skrz zatmavené sklo. U konfrontace by se měl omezit čas strávený s pachatelem na minimální možnou dobu.

4.6 Pomoc obětem trestného činu

Pomocí obětem trestného činů se zabývá stát, který je povinen zajistit bezpečnost občanům, a v případech, kdy není zajištěna bezpečnost, a někdo se stane obětí, má povinnost dotyčné osobě poskytnout pomoc. Poskytováním pomoci se zabývají také nevládní humanitární organizace, různé nadace a charity.

Za oběť lze považovat osobu, která se tak cítí, a také proto je za oběť označována, nevyjde-li najevo opak. Vyšetřující orgány mají povinnost k osobě přistupovat zdvořile, ohleduplně a respektovat její lidskou důstojnost. Nárok na pomoc má každý bez ohledu na rasu, náboženské vyznání nebo sexuální orientaci.

O tom, jaká má oběť práva a nároky, by měl informovat stát prostřednictvím svých orgánů. Zpravidla to budou orgány činné v trestním řízení, které s obětí budou komunikovat a spolupracovat. Proto je nezbytné, aby pro oběť byly nastaveny takové podmínky, které zajistí, že v průběhu vyšetřování nebude docházet k sekundární

¹⁰ KONRÁD, Z., MUSIL, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 71. ISBN 80-7179-878-9.

viktimizaci. Je nezbytné se ke všem obětem chovat náležitě, formulovat dotazy a dodržovat zásady, které byly uvedeny výše.

„V roce 1939 Rada Evropy ve Štrasburku Evropskou úmluvou o kompenzaci obětí násilných trestných činů (dále jen evropská úmluva), která zavazuje smluvní strany, aby zejména:

- a) přispěly na odškodnění lidem, kteří následkem úmyslného trestného činu utrpěli těžké ublížení na těle, zdraví, nebo kteří byli v péči osoby, jež následkem takového činu zemřela;*
- b) odškodněním pokryly alespoň ušlý výdělek, výlohy léčby a hospitalizace, výlohy spojené s pohřbem, a jde-li o vyživované osoby, i ušlé výživné;*
- c) aby přijaly opatření, která by zabezpečila případným žadatelům dostatek informací o systému odškodňování;*
- d) stanovily dolní a horní hranici, v nichž je odškodňování možné, a lhůtu pro podání žádosti;*
- e) zkrátily nebo požadovaly vrácení celé vyplacené částky, pokud oběť obdržela odškodnění od pachatele nebo z jiného zdroje.“¹¹*

Formy pomoci obětem

1) Krizová intervence

Krizovou intervencí zajišťuje stát prostřednictvím svých orgánů. Jedná se o specialisty z oborů psychologie, psychiatrie, medicíny a policie. Nejhorším obdobím pro oběti bývá bezprostředně doba po spáchání trestného činu, kdy jsou oběti ve značném psychickém, ale i fyzickém rozpoložení. Je proto nezbytné zajistit jim lékařské ošetření a následně odbornou pomoc psychologů a psychiatrů. Mnohé z obětí nemají finanční prostředky nebo zajištěné bydlení, nebo obojí, proto pomoc může spočívat i v saturování těchto potřeb.

¹¹ MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004, s. 32, ISBN 80-86795-05-5.

2) Nevládní instituce

V současné době přibývají nevládní instituce, které pro oběti zajišťují různé formy pomoci. Jedná se především o poradenskou činnost, linky bezpečí, ale i azylové domy, terapeutické služby apod. Jednou z nejznámějších nevládních dobrovolných organizací je Bílý kruh bezpečí.

3) Restorativní justice

Jestli pachatel způsobí oběti nějakou škodu, měl by se aktivně podílet na jejím odstranění, snažit se o urovnání. K tomu napomáhá mediace, nekonfliktní vzájemná dohoda mezi obětí a poškozeným.

- **Mediace:** mimosoudní vyrovnání, které nastane, když se obě strany dohodnou a soud s touto domluvou vysloví souhlas. Pokud se nedohodnou, následuje soudní řízení.
- **Probace:** tento institut se zaměřuje na dohled nad pachatelem a kontroluje plnění jeho závazků a povinností.

4) Náhrada škody státem

Nárok na náhradu škody mají osoby, které jsou občany České republiky, mají zde trvalý nebo dlouhodobý pobyt, nebo se jedná o cizince zemí, se kterými má Česká republika dohodu. Pomoc státu při náhradě škody by měla přijít ve chvíli, kdy ji není možné získat od pachatele. Nárok na náhradu mají osoby, kterým trestný čin narušil státem chráněné hodnoty, život nebo zdraví. Oběť se nesmí podílet na trestném činu, ale včas trestný čin nahlásit. Jak už bylo zdůrazněno na jiném místě, spolupráce s orgány činnými v trestním řízení při objasňování zločinu je nezbytná, protože to vyžadují sociální podmínky oběti.

„Horní hranice je 150 000 Kč, dolní hranice je 12 000 Kč; o peněžitou pomoc se může ucházet oběť, u které v souvislosti s trestným činem došlo k takovým poraněním, jejichž bodové hodnocení dosáhne alespoň 100 bodů (dle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva spravedlnosti, státního úřadu sociálního zabezpečení

a Ústřední rady odborů č. 32/1965 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů činí jeden bod 120 Kč).¹²

¹² MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004, s. 35. ISBN 80-86795-05-5.

5 PREVENCE POULIČNÍ KRIMINALITY

Prevence kriminality znamená souhrn nejrůznějších opatření k předcházení a eliminaci nejrůznějších hrozeb a rizik způsobených kriminalitou.

Hlavními cíli prevence je ochrana životů, zdraví a majetku. Tyto hodnoty chrání stát, který se je snaží ochraňovat prostřednictvím svých orgánů, a kromě toho nastavovat pro případné pachatele natolik nevýhodné podmínky pro páčání kriminality, aby se trestných činů buď vůbec nedopouštěli, nebo pro ně jejich páčání bylo co možná nejobtížnější. Na prevenci této kriminality se podílejí orgány státní správy, které jsou zastoupeny krajskými úřady, Policie české republiky, úřady práce a správa sociálního zabezpečení. V místní samosprávě to jsou obecní úřady, které si mohou zřizovat obecní policii nebo komisi pro prevenci kriminality. Patří k nim také školy nebo zdravotnická střediska.

Prevenčí kriminality se také zabývají nevládní, neziskové organizace a zájmová sdružení občanů. Ty například provozují různé mimoškolní aktivity, jako jsou zájmové kroužky, kurzy sebeobrany, ale jsou zde i organizace, které se snaží výchovně působit na pachatele nebo rizikové skupiny a dosáhnout toho, že nebudou trestné činy páchat.

Na prevenci, kterou poskytuje stát nebo nevládní instituce, se nedá vždy plně spolehnout, proto je mnohdy vlastní prevence v některých ohledech tou nejúčinnější. Státní orgány nebo další instituce nemohou mít dohled nad vším, a právě v těchto situacích se musíme spolehnout především sami na sebe.

5.1 Úrovně prevence kriminality

Prevence kriminality má široký okruh zájmů, který se zaměřuje na vzájemně se ovlivňující skupiny ve třech úrovních - primární, sekundární a terciální.

- 1) Primární prevence:** cílí na děti od nejnižšího věku až po dosažení jejich dospělosti. Největší podíl má rodina, která děti učí, co je dobré a co špatné, ale také je učí základní principy prevence, jako je nenastupování do auta k cizím lidem, odmítání komunikace s nimi nebo vyhýbání se určitým místům. Na této prevenci se rovněž podílejí školy, které pokračují ve výuce dětí správnému chování. Organizují pro ně nejrůznější besedy a přednášky zaměřené na různé

formy prevence šikany a ochranu před návykovými látkami, a také poskytují dětem poradenské služby. Kromě školy na primární prevenci participují organizátoři mimoškolních volnočasových aktivit. Ti přispívají především k pozitivnímu využití jejich volného času například sportem. Umí oslovit cílovou skupinu, čímž ochrání děti před členstvím v nejrůznějších skupinách, v níž hrozí riziko užívání drog.

- 2) **Sekundární prevence:** soustřeďuje se na jedince a na skupiny, u nichž je zvýšené riziko, že se v budoucnu stanou pachateli trestných činů, jsou ohroženi prostředím, ve kterém žijí, stejně tak činnostmi a osobami, se kterými se stýkají. Aktivitami je možné předcházet kriminálnímu chování, záškoláctví, účastenství v extrémistických skupinách, nezaměstnanosti, gamblerství, alkoholizmu nebo drogové závislosti. Nejčastěji je rizikové chování mladistvých odhaleno ve školách, přičemž velkou mírou se na tom podílí nesprávně využitý volný čas, proto je vhodnou formou prevence rozvíjení volnočasových aktivit. Je však lepší je rozvíjet již v primární prevenci, kdy lze děti lépe ovlivnit a přimět je k nějaké činnosti.
- 3) **Terciální prevence:** je zaměřena na osoby, které se v minulosti dopustily nějaké trestní činnosti, ale také na ty osoby, které se v minulosti staly oběťmi. Úkolem terciální prevence je učinit takové kroky, aby v budoucnu nedocházelo k recidivě. Pro mnoho pachatelů je po spáchání trestného činu obtížné sehnat práci, bydlení, začlenit se do společnosti, proto pomoc může spočívat v poradenství, poskytnutí možnosti doplnit si vzdělání nebo hledání zaměstnání.

5.2 Vlastní prevence proti pouliční kriminalitě

Bezpochyby se obětí trestného činu může stát úplně každý, ale mnozí lidé si v podstatě za to, že se stanou obětí, mohou sami. Většinou si to způsobí neuváženým jednáním nebo lehkomyšlností. Přitom vlastní prevence minimalizuje riziko viktimizace, stačí jen dodržovat jisté zásady a pravidla.

Zásady zajištění vlastní prevence:

- a) **Vyhýbat se nebezpečným místům:** v mnoha případech se někdo stane obětí jen v důsledku toho, že nedbal na prevenci a dostal se do míst, která označujeme jako nebezpečná. Těmito místy jsou parky, lesní a polní cesty, ghetta, temné

uličky, podchody a další místa, která jsou buď nedostatečně osvětlena, nebo zarostlá, dávající pachateli výhodu při přepadení, a také možnému útoku ze zálohy. Je proto bezpečnější pohybovat se na místech, která jsou dobře osvětlena, je zde větší množství lidí. Pokud je pobyt v těch místech nezbytný, je lepší tam jít v doprovodu další osoby.

- b) **Nezdůrazňovat solventnost:** v některých případech je důvodem pro přepadení zjištění, že u sebe má někdo vyšší finanční obnos. Často se to pachatel dozví přímo od oběti, která se s penězi vychloubá či neopatrně manipuluje. Vhodnou prevencí je o penězích nikomu neříkat, na veřejnosti s nimi zacházet méně nápadně. K prevenci může také přispět pořízení si dvou peněženek: v jedné bude vyšší finanční obnos s doklady, v té druhé jen mince. Toto je ideální prevence například pro zaměstnance, kteří mají u sebe denní tržby.
- c) **Opatrnost při výběrech z bankomatu:** je důležité si volit takové bankomaty a místa k výběru peněz, která jsou dobře osvětlena, kde se pohybuje větší množství lidí. Při výběru je důležité si všimnout, jestli nás někdo nesleduje nebo nezasahuje do našeho osobního prostoru, a je také nezbytné zakrýt pin kód při jeho zadávání.
- d) **Obezřetnost při vstupech do domů:** vstup do domu může být využit pachatelem k přepadení. Důležité je sledovat okolí, a když se blížíme k domu, všimnout si, zda nás někdo nesleduje, a pokud se domníváme, že jsme sledováni, i když to nemusí nic znamenat, je lepší nezastavovat se a nevstupovat do domu, ale raději se vydat směrem k místu, kde jsou lidé.
- e) **Obezřetnost při nastupování do automobilů:** obezřetnosti není nikdy dost ani na cestě k automobilu. I zde platí podobné zásady jako při vstupu do domu. Je důležité si dávat pozor, zda nás někdo nesleduje nebo se k nám nepřibližuje. V tomto případě je správnou prevencí, aby dotyčný pokračoval v cestě a nezastavoval se u vozidla nebo do něj rychle nenastoupil a nezamknul se.
- f) **Agresivní chování:** stojí za spoustou příčin, kvůli nimž se někteří stali oběťmi. Ve většině případů se jedná o napadení a ublížení na zdraví. Odpovědným chováním, abychom předešli riziku napadení, je zdržení se agresivního jednání a konfliktních situací.

- g) **Pozor na kapsáře:** kapsářství je typickým příkladem pouliční kriminality. I když poškozený nemá většinou žádnou újmu na zdraví, v důsledku ztráty věci nebo dokladů se může dostat do nepříjemných situací. Svě věci bychom měli mít pod neustálou kontrolu v předních nebo náprsních kapsách, nejlépe zajištěných zipem. Není vhodné si cenné věci dávat do batohů nebo zadních kapes.
- h) **Vyhýbat se potenciálně nebezpečným osobám a skupinám:** na ulicích si můžeme všimnout nejrůznějších individuů, případně celých skupin, které již na první pohled působí nebezpečně či nevyzpytatelně. Takovým osobám bychom se měli včas vyhnout a zvolit si jinou cestu k našemu cíli.

Prostředky k zajištění vlastní prevence

I přes dodržení všech zásad prevence hrozí riziko, že se staneme oběťmi trestného činu. V takových situacích nám jisté prostředky a znalosti pomohou překonat a eliminovat vzniklou hrozbu.

Obranné prostředky

- 1) **Alternativní zbraně:** zbraní se rozumí vše, co může učinit útok proti tělu důraznější. Nejedná se jen o zbraně, jako například nůž, střelná zbraň a další, ale patří sem i běžné věci, které každý den nosíme u sebe, jako jsou pera, propisky, deštníky, kabelky apod. Jsou-li tyto věci užity správně, můžeme s jejich pomocí případný útok odvrátit. Například obyčejná propiska se dá využít jako bodná zbraň, která je při bodnutí do oka, krku či jiných citlivých míst velmi účinnou zbraní. Kabelky nebo batohy se dají použít k vykrývání úderů, deštníky můžeme použít k udržení vzdálenosti od útočníka a úderům.
- 2) **Zbraně:** existuje velké množství nejrůznějších zbraní, které je možné si legálně zakoupit. Jsou to obrané spreje, nože, elektrické paralyzéry, teleskopické obušky, kovové boxery, plynové pistole, nebo si můžeme dokonce zakoupit zbraň, která byla vyrobena před rokem 1890 a patří do kategorie D, což jsou zbraně historické. Tyto zmíněné zbraně zakoupíme v nejrůznějších obchodech se zbraněmi a jejich nošením si zajistíme vyšší bezpečnost. Zbraně není vhodné nosit viditelně, v případě střelných zbraní to zákon přímo zakazuje. Je třeba ji nosit tak, abychom k ní měli přístup a byli schopni ji využít v situacích, kdy

nelze nebezpečí jinak odvrátit. Osoby, které jsou držiteli zbrojního průkazu skupiny E, což je ochrana života a zdraví, mohou nosit zbraň pro svou ochranu. Nositel zbraně má možnost navštěvovat střelnice, kde se zlepší ve střelbě a manipulaci se zbraní.

- 3) **Sebeobrana:** v situacích, kdy se nemůžeme střetu s pachatelem vyhnout, musí se obránce spolehnout jen sám na sebe a začít bojovat, aby ochránil svůj život a zdraví. Pachatelé často nepředpokládají, že by se jimi vybrané oběti bránily, proto jsou tímto jednáním natolik zaskočeni, že útok vzdají a dají se na útěk. Avšak většina obětí není vždy připravena se pachateli postavit a přiměřeně zareagovat, protože ve chvíli napadení je paralyzována strachem. Měli bychom využít nabídku kurzů sebeobrany, kde nás naučí, jak se účinně bránit a na která místa útočnicka udeřit, nebo naopak, jak lépe přijímat rány.

Chování v průběhu přepadení

Chování v průběhu přepadení může rozhodnout o tom, jaké si z něj odnese následky. Pokud se nějaký pachatel pokusí znásilnit ženu, a ona si vymyslí, že trpí pohlavní chorobou, je možné, že si znásilnění rozmyslí. Existují pachatelé těchto trestných činů, které vzrušuje strach a bezmoc obětí, proto účinnou prevencí by mohl být vstřícný přístup k pachateli. Například při pokusu o znásilnění pachateli lichotit a skládat komplimenty, případně navrhnout pro vykonání aktu hotel, a poté neváhat a ve vhodné chvíli přivolat pomoc.

Samozřejmě se na tyto zásady nelze plně spolehnout, protože každý pachatel je jiný, proto nejúčinnější způsob obrany je dodržování prevence a předcházení nebezpečným situacím.

5.3 Nejohroženější osoby

Pachatelé trestných činů dávají přednost slabým a více zranitelným obětem, u nichž lze předpokládat, že při přepadení budou klást nejnižší odpor, a tím se pro ně sníží případné riziko, které by jinak mohlo hrozit.

Ohrožené skupiny

Ženy: v pouliční kriminalitě se často stávají oběťmi jak loupežných přepadení, tak sexuálně motivovaných. Pachatelé si často volí ženy, jelikož nečekají, že budou klást odpor a jakkoli se bránit.

- a) **Děti a mladiství:** je to zranitelná skupina, která se často i sama svým zaviněním dostává do nebezpečných situací. Je to zejména z důvodů přílišné důvěřivosti nebo lehkomyšlnosti, ale i neschopnosti se bránit.
- b) **Senioři:** oběťmi se stávají především v důsledku své důvěřivosti, bezbrannosti, ale i dalších vlastností, pro ně typických, snižujících riziko pro pachatele.
- c) **Bezdomovci a narkomani:** u těchto osob za viktimizaci může jejich způsob života. Ohrožuje je častý střet s kriminálním jednáním, ale i odsuzování ze strany některých lidí, které může vést k útoku jednotlivců i skupin.
- d) **Etnické, náboženské nebo sexuální menšiny:** stávají se oběťmi pro jejich barvu pleti, sexuální orientaci, jejich náboženskou víru a další odlišnosti, které v jiných vyvolávají antipatie, a právě z těchto důvodů se stávají oběťmi buď jednotlivců, nebo skupin útočníků.
- e) **Hendikepovaní:** jsou osoby s nějakou tělesnou nebo duševní vadou, u nichž je snižená schopnost se bránit, proto si je pachatelé volí jako oběti.

Pro zmíněné skupiny lidí je nejvhodnější prevencí dodržovat zásady uvedené v předchozí kapitole s názvem Vlastní prevence proti pouliční kriminalitě. Účinným způsobem ochrany před napadením je chodit v doprovodu dvou nebo více osob. Chceme-li mít děti a mladistvé pod větším dohledem, měli bychom apelovat na včasný návrat domů, čímž jim zamezíme potulování se po ulicích, a to zejména v pozdních večerních hodinách.

5.4 Prevence prováděná státem

Úkolem každého státu je ochrana životů, zdraví a majetku, aby nedocházelo k ohrožování těchto hodnot. Je úkolem státu vytvořit účinná preventivní opatření včetně informování občanů, zabezpečení ohrožených míst, jako jsou banky, čerpací stanice, kanceláře, sklady a parky, a samozřejmě instalování elektronických zabezpečovacích zařízení na těchto místech. Dále je nevyhnutelně nutné vytvoření účinného právního

řádu a stanovení postihů pro pachatele trestných činů. Při trestání pachatelů nejde jen o trest, ale i nápravu pachatele a jeho zařazení do společnosti.

Stát se snaží dosáhnout větší zodpovědnosti občanů za jejich jednání, proto organizuje pro ně přednášky, besedy a výcviky. Cílem je minimalizovat rizika viktimizace nebo zabránit jejímu opakování.

Subjekty prevence kriminality

- a) **Ústřední orgány státní správy:** sem spadá rada vlády ČR pro koordinaci protidrogové politiky, mezinárodní komise pro záležitosti romské komunity, republikový výbor pro prevenci kriminality v čele s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem práce a sociálních věcí, a také Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo mládeže a tělovýchovy.
- b) **Samostatné orgány měst a obcí**
- **Obecní policie:** obce si pro zajištění své vlastní prevence mohou zřídit obecní policii. Ta může i na základě uzavření smlouvy s jinou obcí působit na jejím území.
 - **Vyhláška obcí:** je oprávněna vydávat vyhlášky obcí, které působí na jejím území. Jedná se například o vyhlášky: zákaz konzumace alkoholu na veřejnosti, zákaz volného pobíhání psů a snížení povolené rychlosti v obci. Je-li vyhláška v rozporu se zákonem, Ústavní soud ji může zrušit.
 - **Instalace elektronických zabezpečovacích systémů:** instalují se kamerové systémy, osvětlení a další zařízení, která pomáhají předcházet páchání zločinů.
 - **Financování preventivních programů:** ve věci udělení dotací rozhoduje republikový výbor pro prevenci kriminality.
- c) **Nevládní instituce:** červený kříž, LATA (organizace pro pomoc ohrožené mládeži), Bílý kruh bezpečí, Katolická církev a charity.
- d) **Bezpečnostní složky státu:** hlavním bezpečnostním sborem, který má za úkol poskytovat pomoc a ochranu občanům, je Policie ČR. Je to jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, který je podřízen Ministerstvu vnitra. V jeho gesci je odhalovat pachatele trestných činů, předcházet jejich páchání a narušování

veřejného pořádku. Má zájem spolupracovat s občany a přispívat k jejich vzdělanosti tím, že organizuje pro ně různé akce a přednášky v oblasti kriminality a její prevence.

- e) **Komerční bezpečnostní složky:** složky městské nebo obecní policie, Security, jejichž činnost spočívá v prevenci kriminality a ochraně obyvatel. Občané si jejich službu mohou smluvně objednat. Jsou napojeny na pult centralizované ochrany a to znamená, že pokud je narušena bezpečnost, zaznamenáno vniknutí do domu, na místo okamžitě vyrazí výjezdová skupina Security. Pro Policii ČR to může představovat jisté odlehčení v její činnosti.

„Stávající systém prevence kriminality v České republice má zřejmě nejbližší k Velké Británii. Společné je, že:

- 1) *těžiště prevence kriminality spočívá na místní úrovni, včetně zapojení maximálního počtu subjektů do preventivních aktivit – orgánů státní správy, samosprávy, policie, nevládních aktivit.;*
- 2) *při ministerstvech jsou zřízeny centrální útvary pověřené fungováním a realizací preventivní politiky;*
- 3) *stát poskytuje finanční prostředky ze státního rozpočtu na podporu programů prevence kriminality.*

Ve Velké Británii jsou však více do preventivních programů zapojeny nestátní a soukromé subjekty (včetně velkých firem) a mnohem výrazněji policie s již tradičně propracovaným systémem služby.

I při nevyváženém zapojování jednotlivých subjektů do prevence kriminality je možno konstatovat, že v České republice je vytvořen efektivní systém prevence kriminality.¹³

¹³ MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004, s. 87. ISBN 80-86795-05-5.

5.5 Ukládání trestů a jejich vliv na prevenci

Účelem ukládání trestů je snaha o potrestání jedinců, jejichž činy jsou v rozporu se zákonem a pomocí těchto trestů chránit společnost. Po celou historii lidské společnosti existovali zločinci a společnost je za jejich činy trestala. Zmínky o tom nacházíme již v nejstarších písemnostech a svitcích. Pachatelé byli trestáni uvězněním, useknutím končetin, a dokonce neunikli ani trestu smrti. Postupem času a rozvojem vědních disciplín, které se zabývaly zločiny, si společnost začala uvědomovat, že tresty v podobě „oko za oko, zub za zub“ nejsou nejefektivnější, a proto by měl být kladen větší důraz na začlenění zločinců zpět do společnosti. Vědní obor, který se touto problematikou zabývá, se nazývá *penologie*.

Penologie je věda zabývající se pachateli trestných činů. Hledá co možná nejefektivnější způsoby trestání, přístupy k vězňům, které budou mít pozitivní vliv na jejich nápravu a plnohodnotné začlenění do společnosti. Účelem je působit na jedince a zvolit vhodný přístup vedoucí k jeho nápravě.

„Hlavní úkoly penologie:

- *studuje vývoj penologických myšlenek;*
- *zkoumá sociálně-psychologické procesy, jevy a zákonitosti, které vznikají v důsledku aplikování trestu;*
- *zkoumá fyzickou a psychosociální realitu pachatele (jeho zdravotní stav, nemoci, úrazy, jeho sociální zázemí, věk, dosažené vzdělání);*
- *zkoumá, ověřuje a koncipuje přístupy výchovného zacházení s odsouzenými, aby bylo dosaženo co nejefektivněji účelu trestu;*
- *zkoumá systém institucí a jejich funkcí při realizaci zákonného postihu;*
- *zkoumá a hledá i jiné sankce, které by účinně ovlivňovaly chování pachatelů trestných činů (ochranná opatření, alternativní tresty).“¹⁴*

¹⁴ ŠTĚRBA, V. *Penologie*. 2. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2009, s. 9. ISBN 978-80-86795-74-4.

Vykonávání trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody se liší podle závažnosti spáchání trestného činu, pohlaví, zdravotního nebo psychického stavu a věku. Jsou proto vybudovány různé typy věznic pro výkon trestu žen, matek s dětmi, zdravotně nebo psychicky postižených osob, mladistvých, doživotně odsouzených atd.

Toto rozdělení a zamezení vzájemnému kontaktu mezi odsouzenými je důležité pro správný proces nápravy a zabránění negativním vlivům, ke kterým by mohlo dojít, například nevhodné působení na osoby mladistvé nebo nebezpečí, které by hrozilo ostatním ze strany doživotně odsouzených.

Při výkonu trestu odnětí svobody jsou pro vězně nastaveny podmínky metody „cukru a biče“, což znamená, že v případě, že se budou řádně chovat a plnit si své povinnosti, jsou odměňováni nebo získávají nejrůznější výhody.

„Kázeňské odměny jsou:

- *pochvala;*
- *mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin;*
- *povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět;*
- *zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,*
- *věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1000 Kč;*
- *rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu jednoho měsíce;*
- *povolení opustit věznici až na dobu 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení;*
- *přerušování výkonu trestu (viz § 56 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů).“¹⁵*

¹⁵ ŠTĚRBA, V. *Penologie*. 2. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2009, s. 85. ISBN 978-80-86795-74-4.

Nebude-li se odsouzený řádně chovat a plnit si své povinnosti, které mu byly uloženy, bude mu uložen trest.

„*Kázeňské tresty jsou:*

- *důtka;*
- *snížení kapského nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců;*
- *zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce;*
- *pokuta do výše až 1000 Kč;*
- *propadnutí věci;*
- *umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení;*
- *celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů;*
- *umístění do samovazby až na 20 dnů;*
- *odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.*“¹⁶

Vězni mají při výkonu trestu také nárok na svůj osobní rozvoj, který by jim měl pomoci k plnohodnotnému začlenění do společnosti a zabránit v návratu k trestné činnosti. Jedním ze způsobů je možnost vzdělávání. Vězni mají nárok zvolit si učební obor, střední školu nebo vystudovat vysokou školu. Je jim rovněž umožněno při řádném výkonu trestu pracovat. Prací si vydělávají peníze a získají praxi, kterou mohou využít po propuštění z výkonu trestu.

Činnosti, jako je práce, vzdělání, sportovní, kulturní a další akce, které se vězňům nabízejí, jsou pro ně odchýlením od běžného stereotypu, jež ve vězení zažívají. Jiným účelem je odvádět vězně od nevhodného chování, zbavit je depresí nebo jiných negativních myšlenek a motivovat je k tomu, aby se řádně chovali a snažili se smysluplně naplnit svůj život.

Dalším důležitým krokem, který vede k nápravě po propuštění z vězení, je podpora při hledání práce a dalších procesů vedoucích k znovu začlenění. Pro osoby se záznamem v trestním rejstříku je velmi složité najít práci, a mnohdy jim nepomůže ani nově nabyté vzdělání nebo praxe, kterou získaly během doby strávené ve vězení, proto

¹⁶ ŠTĚRBA, V. *Penologie*. 2. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2009, s. 86. ISBN 978-80-86795-74-4.

jim pomáhá jak stát prostřednictvím svých orgánů, tak i další nevládní organizace. Jejich pomoc nespočívá pouze v zajištění pracovního místa, ale také bydlení. V jejich zájmu je docílit nápravy a udělat z těchto osob právoplatné a plnohodnotné členy společnosti.

ZÁVĚR

Jedním z hlavních cílů, kterých jsem chtěl při psaní této práce dosáhnout, bylo vytvoření manuálu pro orgány zabývající se pouliční kriminalitou, odhalováním pachatelů a způsoby prevence, ale také pro laickou veřejnost, která o této problematice chce získat informace a zlepšit tím vlastní prevenci.

V první kapitole jsem se zabýval vymezením pojmu „kriminalita“. Popsal jsem, co je kriminalita, kdo se na ní podílí a zmínil jsem orgány, do jejichž působnosti patří. Upozornil jsem na příčiny, podmínky, v níž se kriminalita rodí, a zmínil jsem kriminogenní faktory.

Pouliční kriminalitě byla věnována celá druhá kapitola. Je v ní definován tento pojem a vymezeny druhy. Dále jsem v této kapitole psal o orgánech zabývajících se právě tímto druhem kriminality a způsoby jejího odhalování.

Ve třetí kapitole jsem zaměřil pozornost na pachatele trestného činu, na něhož jsem nahlížel optikou práva, kriminalistiky a kriminologie. Poukazoval jsem na různé předpoklady, okolnosti, situace a vlivy, které mohou vést k tomu, že se z někoho stane pachatel trestného činu.

Ve čtvrté kapitole, v níž jsem psal o obětech trestných činů, jsem uvedl příklady osob, které mají vysoký předpoklad k tomu, aby se staly oběťmi, a jak tento proces probíhá. Zdůraznil jsem rovněž vzniklé újmy a možnosti podpory.

Pátá kapitola obsahuje informace o podmínkách výkonu trestů a možnostech pomoci po propuštění, ale její hlavní část tvoří pojednání o prevenci. Mým cílem bylo osvětlit způsoby a prostředky možné prevence, které se dají v praxi účinně využít.

Než jsem začal psát závěrečnou práci, nedomníval jsem se, že tato problematika je tak rozsáhlá. Avšak postupným pronikáním do ní jsem zjišťoval, a současně mě překvapilo, kolik institucí, a dokonce i mezinárodních organizací se jí zabývá a zcela kompetentně formuluje a nabízí možnosti řešení.

Při psaní této práce jsem se snažil co možná nejvíce uplatnit informace a znalosti, které jsem získal na Soukromé veřejnoprávní akademii a Vyšší odborné škole Trivis, v rámci odborných praxí u Policie ČR, Obecní Policie Mratín a praxi

vykonávané na Obecním úřadě Sluhy. Navíc jsem se snažil zužitkovat své zkušenosti, které mám z dlouhodobého zájmu o provádění bojových sportů a svého osobního rozvoje prevence a sebeobranu. Snažil jsem se danou problematiku demonstrovat na příkladech, aby byla lépe pochopitelná i pro laickou veřejnost.

Velmi pozitivně hodnotím práci státních orgánů i nevládních organizací, v jejichž gesci je kriminalita a následná prevence. Poznatky, jež jsem získal při psaní této práce, využiji v osobním i pracovním životě, ale ještě více mě motivovaly k zájmu o práci v bezpečnostních složkách státu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BOHUSLAV, H. *Primární základy penologie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola Jana Amose Komenského s.r.o., 2005. ISBN 80-867223-14-3.

ČERNÍKOVÁ, I., NIKL, J., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: PA ČR, 2001. ISBN 80-7251-070-3.

CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-36-97.

JANDOUREK, J. *Sociologie zločinu*. 1. vyd. Praha: Portál s.r.o., 2011. ISBN 978-80-262-0026-0.

KONRÁD, Z., MUSIL, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9.

KRUPKA, V. *Trestní právo hmotné*. vyd. Armex Publishing s.r.o., 2010. ISBN 978-80-86795-86-7.

MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004. ISBN 80-86795-05-5.

STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7380-095-6.

ŠTĚRBA, V. *Penologie*. 2. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2009. ISBN 978-80-86795-74-4

TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.

ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2.

Seznam právních předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (Trestní řád)

SEZNAM ZKRATEK

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

ČR – Česká republika

LATA – Program pro mládež a rodinu

s.r.o. – společnost s ručením omezeným

Sb. – Sbírka zákonů

tj. – to je

TrŘ – Trestní řád

tzv. – tak zvaně, tak zvaný

vyd. – vydání, vydáno

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lukáš Růžička

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: prezenční

Název práce: Pouliční kriminalita, pachatelé, oběti a možná prevence

Rok: 2016

Počet stran textu: 47

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 14

Počet internetových zdrojů: 0

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek